

dr.sc. Marina Gabelica

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Predgovor romanu Hrvoja Kovačevića: *Tajna Stubičkih Toplica*

Nestajanje

Kada bismo neki roman mogli pretočiti u glazbu, roman *Tajna Stubičkih Toplica* zvučao bi kao *rock* album u kojemu se izmjenjuje niz napetih, dinamičnih skladbi prožetih dubokim tonovima, a završava nostalgичnom baladom koja ostavlja gorko-sladak okus u ustima. Jednom kada završi posljednja skladba, odnosno, kada se korice ovoga romana zatvore, ostajemo u tišini s neobičnim osjećajem u kojem se isprepliću i tuga i radost. Jer, upravo shvaćamo kako smo između redaka pročitali priču o jednom tužnom i prerano završenom životu koji je, ipak, postao svjedočanstvo kako je sve na ovome svijetu povezano i svaki je život važan.

U romanu pratimo dvije naizgled nepovezane radnje. Jedna se odvija u Zagrebu i prati dječaka Hrvoja Filipeca i njegova oca u ordinaciji neobične psihijatrice; druga se odvija u Stubičkim Toplicama gdje upoznajemo galeriju likova, svih okupljenih oko zajedničke misterije – nestanka djevojčice Dubravke Vrabc. Dječaka Hrvoja i izgubljenu djevojčicu isprva povezuje samo činjenica da su oboje iz malenoga grada na sjeverozapadu Hrvatske. No, kako će se ispostaviti, veze između naizgled nepovezanih ljudi s vremenom postaju mnogo jasnije.

Hrvoje Filipец i njegov otac Igor dolaze u Zagreb potražiti pomoć psihijatrice za koju je, kako doznajemo, Hrvojev otac dobio tople preporuke. Ipak, na njihovo (i čitateljevo) razočarenje, psihijatrica se čini posve nezainteresirana. U rukama se poigrava s kompleksnom mađarskom kockom, bezuspješno pokušavajući dokučiti njezino rješenje i obraćajući malo pažnje na Hrvoja i njegove probleme. Njezina hladnoća ljuti Hrvojeva oca koji je iskreno zabrinut za sina – naime, Hrvoje se posljednjih dana osjeća izgubljen u razmišljanjima o smrti. Kao da ova teška tema nije dovoljna za jednog sedamnaestogodišnjeg momka, on svake noći mjesečari – nesvjesno izlazi iz kuće i staje pokraj ceste, pored prometnoga znaka na kojemu piše naziv njegova grada. Misterij koji otac i sin pokušavaju dokučiti uz pomoć psihijatrice samo se dodatno komplicira. Na užas Hrvojeva oca, mračna pitanja kojima se

Hrvoje bavi psihijatrica dodatno ohrabruje i umjesto da pomaže shvatiti što se s dječakom događa, radije postavlja dodatna pitanja koja se čine posve suvišna i neprimjerena: pitanja o religiji, smislu života i postojanju života nakon smrti.

Istovremeno događanjima u psihijatrijskoj ordinaciji, likovi u Stubičkim Toplicama bave se konkretnim problemom nestanka djevojčice Dubravke. Njezin nestanak istražuju živopisni policajac Zdenko Puž i novinarka Manda Petrović, hrabra žena i samohrana majka djevojčice Irene. Istraga detektiva i novinarkе ubrzo se isprepliće te kroz njihove susrete s galerijom likova iz maloga grada doznajemo djeliće informacija koje će se postepeno složiti u zamršenu slagalicu. Kako i sama novinarka zaključuje, nestanak tinejdžerke možda nije tako neobičan događaj – znalo se događati da djevojke i mladići njezine dobi odlaze od kuće na nekoliko dana, no takve bi pustolovine obično završavale njihovim skorim povratkom u roditeljski dom. No, činjenica da je Dubravka nestala usred noći, u spavaćici i papučama te da joj se od tada gubi svaki trag, u svakoga uvlači trag mračne slutnje. Stanovnici nagađaju da je djevojka pobjegla iz teške obiteljske situacije, možda i s nekim momkom, ili čak da je oteta. Kako pršte ideje o mogućim razlozima, tako postepeno biva jasno da ni obitelj ni poznanici zapravo ne vjeruju da su otkrili pravi razlog njezina nestanka. Naime, upravo oni koji sudjeluju u razrješenju Dubravkina nestanka, shvaćaju kako ne znaju gotovo ništa o njezinu životu.

Dubravka Vrabec postaje predmetom razgovora u trenutku kada nestaje. Kako doznajemo, riječ je o povučenoj, nepopularnoj djevojci koja se ni na koji način do sada nije pokazala dovoljno zanimljivom da bi se o njoj vodio razgovor. Ova „suvišna djevojčica“, kako ju naziva njezina vršnjakinja Ana, gotovo je neprimjetno prošla kroz živote svojih sugrađana. Tako doznajemo da je ni njezin vlastiti otac ne poznaje. Otac alkoholičar bez srama iskazuje loše mišljenje o vlastitoj kćeri smatrajući da nije dovoljno zanimljiva da bi ju netko oteo. Štoviše, njezin nestanak smatra neugodnim, ne zbog ljubavi i brige prema kćeri, već zato što u nekom trenutku i sam biva smatran sumnjivcem.

U razrješenju misterija ponajviše će se iskazati jedan drugi „mali lik“ – Dubravkin „više-manje bratić“ Zlatko Drobec koji i sam pripada skupini neprimijećenih likova. Riječ je o momku koji također prolazi određena životna previranja, osjeća se kao „šmokljan“, suvišan i nepotreban. Ali, upravo će on otkriti važnu informaciju koja će razriješiti misterij Dubravkina nestanka, a u ključnom trenutku pokazat će hrabrost i izvesti krivca pred lice pravde.

Nakon što krivac napokon priznaje svoju krivnju u nestanku Dubravke, napetost romana ipak ne prestaje. Priznanje krivca nudi razrješenje pitanja što se dogodilo sa „suvišnom djevojčicom“, ali misterij romana mnogo je kompleksniji. Taj se ugođaj ponajbolje gradi kroz kontrast dva lika. S jedne strane upoznajemo lik mladića Mile Cekića, pravog nasilnika, koji zapravo predstavlja propadanje jedne mlade generacije. Mile je sebičan, uvjeren u svoju apsolutnu važnost te malo mari za bilo koga drugoga. Živi u materijalnome svijetu, zaštićen od svih posljedica, ali time i od razumijevanja stvarnoga života. S druge strane, Dubravka je skromna, povučena djevojka koja se ničime ne ističe među svojim vršnjacima. Jednom kad Mili stane na put, i ona postaje njegovom žrtvom. Ipak, kako će se pokazati, i „mali život“ mnogo znači i ostavit će svoj trag čak i na onima za koje to najmanje očekujemo.

Rješenje misterija neće se nalaziti samo u navedenim činjenicama i odgovorima „što se zapravo dogodilo?“ – naprotiv, pravo razumijevanje dolazi tek kad putem dijaloga, monologa i vjernih pripovjedačevih opisa ulazimo u psihu svakog lika ponaosob i tako otkrivamo posebnosti različitih mentaliteta od kojih su nam neki poznati i iz naše neposredne stvarnosti. Tako će i lik agresivnog, sebičnog Mile biti tako vješto predstavljen da ćemo doživjeti autentično iskustvo putovanja u stanje svijesti jednoga lika upitnoga morala. Slika života jednoga čovjeka koji se cijeli život oslanjao na snagu novaca i svojih poznanika mafijaša, čovjeka koji je živio jednako impulzivno kao što je i vozio svoj novi BMW biva tako vjerno oslikana da odgovara mnoštvu ljudi koji se i prečesto javljaju u našoj svakodnevnici.

Mađarska kocka u rukama nezainteresirane psihijatrice s početka romana simbolično prikazuje enigmnu koju čitatelj treba razriješiti. Taman kad nam se učini da smo na dobrome putu njezina razrješenja, boje se pomiješaju i pred nas se postavlja druga, mnogo teža misterija. Upravo u ovome i leži čar romana – neke stvari ostaju nerazriješene kako bi i čitatelj sam mogao odlučiti kojim putem krenuti, kako doći do njegova rješenja.

Ipak, dvije glavne radnje romana kao i dva lika – Hrvoja i Dubravke – s vremenom dobivaju svoju poveznicu. Na površinskoj razini njihova veza postaje jasna: Dubravka je bila zaljubljena u Hrvoja te je svoju ljubav odlučila obznaniti na neobičan način. Usred noći na prometnome znaku ispred njegove kuće napisala je poruku posebnom bojom koja postaje vidljiva samo u dodiru s vlagom. Djevojčica se nadala da će u doticaju s kišom ova poruka (od samo dvije riječi) postati vidljiva i Hrvoju. Taj ju je čin hrabrosti na kraju i koštao života.

No, veza između Hrvoja i Dubravke postaje jasna i na jednoj drugoj, mnogo dubljoj razini. Upravo je ovaj prometni znak na kojemu je nejak djevojka razotkrila svoju tajnu na neobičan način mamio dječaka da svake noći mjesečari i kao stražar zastaje pored njega, ni sam ne znajući pravi razlog. Obična prometna tabla zauvijek biva obilježena iskrenom, malom tajnom skromne djevojke. Ali upravo je djevojčina iskrenost ove dvije male riječi učinila magičnima i time ovaj prometni znak učinila portalom u jedan drugi svijet.

U romanu doista govorimo o nestajanju – uz konkretan slučaj nestale djevojčice, tako pratimo i metaforičko nestajanje. Hrvoje iz njemu nepoznatih razloga osjeća strah od smrti – strah od nestajanja. Vođen nevidljivom silom prati stope izgubljene djevojčice i dolazi do prometnoga znaka, posljednjeg mjesta na kojemu je djevojčica ostavila svoj trag. Je li riječ o dječakovoj podsvijesti koja je mogla čitati nevidljiva slova, ne možemo sa sigurnošću tvrditi. No, posve je jasno da je neka neizrečena snaga koja pulsira u svim bićima na ovome svijetu u konačnici i povezala ova dva lika, na mračnoj cesti, usred noći.

Ista ta snaga misteriozno je ostala zapečaćena u riječima na prometnome znaku koje su, kako tvrde mještani, dugo nakon riješene misterije nastavile privlačiti ljude i buditi u njima jednaku toplinu koju je djevojčica nosila u srcu kada ih je pisala.

Napetost svojstvena kriminalističkim romanima u ovome je romanu pojačana stalnim prizvukom straha čiji cilj nije preplašiti nas, već u svima nama potaknuti univerzalnu znatiželju koja se zabavlja pitanjima: što jedan život čini vrijednim, zašto smo tako krhki i prolazni, postoji li život i nakon ovoga života? Upravo su ova pitanja spomenuti „mračni ton“ koji boja ovaj roman, onaj gorko-slatki okus u ustima koji osjećamo kada se bavimo ovim pitanjima. Iako ne možemo govoriti o fantastičnom romanu – jer svaka se navedena misterija može objasniti logičnim zaključkom – roman ipak donosi naznake malih čuda, lijepih skladbi koji svaki život nosi... i ostavlja iza sebe kao znak da smo jednom bili ovdje.